

Наша Батьківщина — Україна.

Це наша Вітчизна. Край, земля, країна, де з давніх-давен жили наші предки. А зараз живемо ми з вами.

Українці люблять свій край, свою родину, свою мову.

БАТЬКІВЩИНА

Знаєш ти, що таке Батьківщина?

Батьківщина — це ліс осінній,
це домівка твоя і школа,
і гаряче сонячне коло.

Батьківщина - це труд і свято,
Батьківщина - це мама і тато,
це твої найщиріші друзі
і бджола у веснянім лузі.

Батьківщина — це рідна мова,
це дотримане чесне слово.

Анатолій Костецький

? Прочитай вірш, виділяючи голосом слово Батьківщина. Зверни увагу на те, що вкладає поет у це слово в кожній строфі вірша.

? Підготуйся розказати, як ти розумієш, що таке Батьківщина.

? Вивчи вірш напам'ять.

РІДНИЙ КРАЙ

У всіх людей одна святиня,
куди не глянь, де не спитай,
рідніша їм своя пустиня,
аніж земний в чужині рай.
Їм красить все їх рідний край.
Нема без кореня рослини,
а нас, людей, без батьківщини.
Микола Чернявський
Святиня — найбільша цінність.

? У яких слова вірша висловлено головну думку? Прочитай.

? Прочитай перші букви кожного рядка згори вниз. Яке слово вийшло? Зверни увагу: вірші, у яких з перших букв кожного рядка можна утворити слово, називають акровіршами.

ДІДОВА КОЛИСКА

Одного разу батько шукав щось на горищі. Знайшов стару дерев'яну колиску. Дивна така — помережана, різьбою прикрашена. Ще й буквами старовинними вирізано: «Мир і хліб».

— Це дідова колиска,— сказав батько. Він довго дивився на неї, а потім витер пил і заніс до хати.— Хай зберігається...

Я не знаю свого дідуса. Батько показав мені тільки його могилу на кладовищі...

Коли я чую слово Батьківщина, мені пригадується старовинна колиска. В ній лежав дідусь...

Батьківщина — це люди, які жили на нашій землі до нас. Вони орали землю й сіяли, раділи й плакали, співали пісні. Це наші предки.

Ми повинні знати минуле нашої Батьківщини. Хто забув про колиску, в якій лежав його дідусь, той не може бути справжнім патріотом.

А наша колиска — це наше рідне село, рідна хата, мати й батько. З рідної хати починається для мене Батьківщина.

Василь Сухомлинський

Патріот — той, хто любить свою країну.

? Прочитай, як письменник пояснює, що таке Батьківщина.

? Знайди і прочитай речення, де вжито слово колиска. Яке значення має це слово в різних реченнях?

ДРЕВНІЙ КИЇВ

Давній народ, який оселився над Дніпром, називався полянами. Жили поляни родинами і мали своїх князів. Були серед них три брати: одного звали Кий, другого — Щек, третього — Хорйв. І була в них сестра Либідь. Поселився Кий на одній горі. Щек — на другій, що тепер зветься

Щекавйцею. А Хорив — на третій горі. Від нього вона називалася Хоривйцею. Збудували брати місто і на честь старшого брата назвали його Києвом. Навколо міста росли ліси, дрімучі бори. Водилися там різні звірі. А в місті жили люди працюючі.

У багатьох походах побував Кий. А повернувся в своє місто на горах, тут і помер. І брати його Щек і Хорив, і сестра їхня Либідь тут поховані. Від Либіді стала й річка називатися Либіддю. Ця річка впадає і зараз у Дніпро.

Після смерті братів рід їхній довго князював у полян, у древньому місті Києві.

Наталя Забіла

? Як називався давній народ, що жив на берегах " Дніпра?

? Що ти знаєш про Київ?

? Про що ти дізнався з оповідання?

? Чи схожа ця розповідь на казку? Чим?

Сучасний Київ, наша любя столиця,— місто каштанів. Про це мовиться у віршах і піснях.

ЗАЦВІЛИ КАШТАНИ

Зацвіли каштани у моєму місті, золотистим цвітом зарясніли в листі.

Цвіт такий хороший, аж вбирає очі, зацвіли каштани вчора опівночі.

А під ними ходять вулицею люди. Зацвіли каштани тут і там, усюди.

Холодку багато, пахоців багато. У моєму місті гарно, як на свято.

Марія Познанська

Зарясніли — густо вкрилися цвітом. Вбирає очі — привертає увагу.

? У яку пору року змальовано Київ?

? Прочитай вірш, передаючи голосом замилювання красою міста.

? Попрацюйте разом! Пригадайте пісні та вірші про Київ.

Загадка

Хвалить його кожен, любить його кожен. І дня ми прожити без нього не можемо.

Народні порівняння

Дівчина, як червона калина. Хліб, мов сонце. Мак, мов жар. Степ, як море.

КАЛИНКА

Казка

Колись давно-давно в одному селі жила привітна й ласкава дівчинка. Звали ту дівчинку Калинкою. Дуже вона любила квіти. Яких тільки квітів не росло у неї попідвіконню! їх вона попереносила з лісу. Видно, й рослинам була до вподоби ця маленька дівчинка, бо ще жоден кущик, жодне стебельце не зів'яло. Всі люди в селі любили Калинку за її добре та щире серце.

Навесні Калинка, як завжди, пішла в ліс. Нелегко було їй сюди добиратися. Довгий курний шлях пролягав од села до лісу. А обабіч ні деревця, ні кущика. «Дай,— думає Калинка,— посаджу тут щось, нехай росте». Так і зробила. Вкопала в гущавині лісу тонюсіньке стебельце і посадила край шляху. А щоб прийнялося воно, Калинка аж від своєї хати з криниці воду носила та поливала.

Звеселилося стебельце. Росло воно в гущавині, ніколи не бачило ясного сонечка і водиці не пило доволі. А тут, на привіллі, швидко розрослося у великий крислатий кущ.

Іде якимсь шляхом подорожній. Стомився, піт витирає. Бачить — рясний кущ. Підійшов ближче. Під кущем трава зеленіє. Польові квіти привітно голівками кивають. Пташечки між віттям радісно щебечуть. Ну як ти не ся-деш тут перепочити?

Усміхнувся весело подорожній і сказав:

— Спасибі тим роботящим рукам, що цей кущ посадили, і тому доброму серцю, що його викохало!

Тут увесь кущ од сну стрепенувся.

Гіллячки напружились, листячко поширшало. Гульк — і враз укrywся білим-білим цві-том.

Дивиться перехожий — що ж воно далі буде? Обсипавсь цвіт, замість нього ягоди черво-ні, як намистини, виблискують. І дивно — в кожній ягідці заховано зернятко, схоже на ма-леньке серце. Прийшла й Калинка до свого улюбленця — і здивувалась. Звідки такі зернятка?

А кущ нахилиється до неї і шепоче:

— Це на згадку про твоє добре серце. А щоб люди тебе не забули, подаруй мені своє ім'я, Калинко.

Відтоді всі так і називають той кущ, ту рослину — калиною.

Галина Демченко Крислатий — розложистий.

Попідвіконню, тонюсіньке, звеселилося, стебельце, стрепенувся, улюбленця.

? Прочитай мовчки перші дві частини казки. Чому дівчинка вирішила посадити край шляху стебельце?

? Як віддячив кущ Калинці?

? Кому подякував подорожній? Прочитай.

? Чи бачив ти калину? Які в неї листочки, як вона цвіте?

? Поясни значення виділених висловів. Знайди і прочитай уривок казки, до якого вміще-но малюнок.

? Продовж рядок слів: Калинка, калина ...

Загадки

* * *

У вінку зеленолистім, у червоному намисті видивляється у воду на свою хорошу вроду.

* * *

Зачаровує красою мати-Україна, наче в лузі червоніє пишная

Улюблені свята українського народу: Новий рік, Різдво, Великдень.

Про них складають вірші, оповідання, колядки, щедрівки, веснянки.

РІДНІ КРАЄВИДИ

А сьогодні — сніг. Вибігаєш надвір — чистіше, біліше і пахне снігом. Ти здивувався, що він може пахнути. Хай там яблука пахнуть, ромашки... А то — сніг... Дивишся на нього й чуєш його тонкий-тонкий запах. І так навкруг урочисто, тривожно, ніжно...

Працювала земля ціле літечко,

діткам хлібця приробила,

ще й золотую мережечку.

А сама перкалеву сорочку

наділа та й забіліла

на свято біле.

А свято те — Новий рік. Тобі доведеться пометикувати — як ялинку прибрати, яку прикрасу зробити, яку пісню заспівати.

Хоч би скільки було в тебе різних справ, забав і веселощів, однак ти не забудеш своїх крилатих друзів. Допоможеш їм у негоді, бо знаєш: вони стануть тобі в пригоді весною і влітку, сторицею віддячать тобі — своєю невтомною працею в гаї, саду, на городі, у лісі.

Одвеселилися квіти,

одмолодили дерева,

налітали птахи,

наврожаїлась осінь.

Тепер сивий дід

підіймає стежку,

зачиняє браму —

замикає рік.

А коло брами

уже Новорічень стоїть.

Приходить до тебе Новорічень, і ти помчиш із ним на веселі різдвяні канікули, довіриш йому найцікавіші ігри, найтаємніші таємниці, найнесподіваніші відкриття...

Ти вирушатимеш знов і знов у мандрівку — до поля, до річки, до лісу. Але хоч би в яку ти виходив дорогу — близьку чи далеку, — скрізь знайди оте чарівне й неповторне, що заворожує душу, зворушує своєю красою. Бо це твоя земля, твоя домівка. Твоя Україна.

Дмитро Чередниченко

Краєвиди — картини природи. Перкалева сорочка — сорочка з тонкої бавовняної тканини. Сторицею — у багато разів більше. Пометикувати — поміркувати.

? Прочитай, як гарно написано про перший сніг. Чи пам'ятаєш ти свої враження від першого снігу?

? Прочитай, як трудилася влітку земля. А хто цей сивий дід, що зачиняє браму? Які нові слова трапились тобі у творі? Зверни увагу на виділені слова. Як ти розумієш побажання автора?

ЗИМНЯ ПІСЕНЬКА

Зимонько-снігурочко,
наша білогрудочко,
не верти хвостом,
а труси тихесенько,
рівненько, гладесенько
срібненьким сніжком.

Ми повибігаємо,
снігу накачаємо
купу за садком;
бабу здоровенную,
уночі страшенную,
зліпимо гуртом.

Зробим очі чорнії,
рот і ніс червонії,—
буде, як мара.

? Роз'єднай слова і читай далі.

День і ніч стоятиме, вовка проганятиме з нашого двора...

Гляне ясне сонечко
в весняне віконечко,
бабу припече;
де й мороз той дінеться,
геть від баби кинеться,
з ляку утече!

Леонід Глібов

Мара — страховище.

? З яким проханням діти звертаються до зими? Прочитай.

? Про що свідчать вжиті у вірші пестливі слова зи-монько-снігурочко, білогрудочко? А як описано снігову бабу?

? Читаючи вірш, передай голосом радісний настрій дітей.

* * *

Сію, сію, посіваю,

з Новим роком вас вітаю!

Хай вам буде рік добрий,

а вік довгий!

Сійся, родися,

жито-пшениця!

На щастя-здоров'я,

на Новий рік.

Щоб вам у новому році було краще, ніж торік!

? А вивчи народну пісню напам'ять.

? Роз'єднай слова і прочитай загадку.

Зеленусукнюмає — ніколинезнімає. Єдинийразнарік вогнямизасіяє.

Колядники

Колись давно в Україні колядників було дуже багато. Коли наставали Різдвяні свята, маленькі колядники, піймавши чарівним неводом найяснішу зірку і викувавши у чарівній кузні срібні дзвіночки, вирушали в далеку дорогу. Зірка світила їм, щоб колядники не заблукали, не збилися з путі, бо несли вони людям радісну звістку.

Невід — велика рибальська сітка.

? Що ти знаєш про обряд колядування?

? Як маленькі колядники збиралися в далеку до рогу? В чому їм допомагала зірка? Що несли людям колядники? Прочитай.

? А як колядують у твоїй місцевості? Розкажи.

? Здогадайся! Прочитай вірш і встав замість зірочок слово.

* в повітрі мерехтить,

на ялинку * летить.

Сипле *, немов з мішка,—

з хати нас не випуска!

КОЛЯДКИ

Колядин, колядин, а я в батька один,

по колінця кожушок,

дайте, дядьку, п'ятачок.

А п'ятак недорогий,

дайте, тітко, ще й другий.

З Святим вечором!

* * *

Колядин, колядин, а я в батька один, у новенькім колушці, винесіть пампушку. Будьте здорові!

* * *

Колядин, колядин, а я в батька один, коротенька курточка, дайте, бабцю, бубличка. З Святим вечором!

ЩЕДРІВОЧКА ЩЕДРУВАЛА

Щедрівочка щедрувала, до віконця припадала: — Чи ти, тітко, наварила, чи ти, тітко, напекла? Неси мені до вікна.

? Роз'єднай слова і прочитай уривок з пісні.

Авнашоїнененьки рученькибіленькі, кру гомсто лу ход е, вареничкиробе.

? Навчися весело, заклично читати колядки та щедрівку.

? Вивчи одну з них напам'ять. Заколядуй або защедруй своїм рідним, сусідам, друзям.

КРАШАНКИ І ПИСАНКИ

Є така приказка: «Дороге яєчко на Великдень». Саме до цього свята яєчка фарбують і розписують. Потім, як ти вже знаєш, їх святять у церкві й підносять своїм рідним, знайомим.

Такий дарунок є виявом симпатії і прихильності. А ще він означає, що всі образи, які мали місце протягом року, слід великодушно забути.

Хто посварився, на Великдень обов'язково миряться.

Освячену писанку з давніх-давен клали до першої купелі немовляти, щоб зростало на силі. Писанку приоруєвали в полі, щоб краще родило жито-пшениця. Клали під поріг стайні, щоб добре велось худобі. Зводячи нову хату, в кожному кутку клали по писанці. Наші прадідусі й прабабусі вірили, що писанка охо-роняє оселю від пожежі, блискавки та різних напастей.

За Олександром Менем

? До якого свята готують крашанки і писанки? Про які народні обряди, пов'язані з писанками, ти дізнався з тексту?

ГЕЙ, ВЕЛИКДЕНЬ!

З народного

Гей, Великдень! Гей, весна! Що несе мені вона: сонце, квіти і в додаток купу цип'яток-курчаток.

Пташеняток у садку, зайченяток у ліску, на голівоньку — вінок, а у кошик — крашанок.

ПИСАНКА

Гарна писанка у мене, мабуть, кращої нема, мама тільки помагала, малювала ж я сама.

Змалювала дрібно квіти, вісім хрестиків малих, і дрібнюсіньку ялинку, й поясочок поміж них.

Хоч не зразу змалювала,— зіпсувала п'ять яєць,— та як шосте закінчила, тато мовив:
«Молодець!»

Я ту писанку для себе, для зразочка залишу, а для мами і для тата дві ще кращі напишу.

Катерина Переліска

? Прочитай вірш мовчки. З чого видно, що дівчинка малює з особливою старанністю? Прочитай опис її писанки.

Яким рядкам вірша відповідає малюнок?

ДЕ НАЙКРАЩЕ МІСЦЕ НА ЗЕМЛІ

Де зелені хмари яворів заступили неба синій став, на стежині сонце я зустрів, привітав його і запитав:

— Всі народи бачиш ти з висот, всі долини і гірські шпилі. Де найбільший на землі народ? Де найкраще місце на землі?

Сонце усміхнулося здаля:

— Правда, все я бачу з висоти. Всі народи рівні, а земля там найкраща, де вродився ти.

Виростай, дитино, й пам'ятай — Батьківщина —

то найкращий край!

Дмитро Павличко

? Прочитай, про що поет запитував сонце. Як ти зрозумів відповідь?

? Прочитай рядки, в яких висловлено головну думку вірша.

? У яких раніше прочитаних творах ідеться про любов до рідної землі?

? Роз'єднай слова і прочитай прислів'я.

Таземлямила,дематинародила. Всякапташкасвоєгніздознає.

КАЛИНА

Майже у всіх народів є улюблені рослини-символи. У канадців — клен, у росіян — берізка, а в нас — верба і калина. Правду каже прислів'я: без верби і калини нема України.

З давніх-давен наш народ оспівував калину в піснях. Хто не знає відомої козацької пісні «Червона калина» часів Богдана Хмельницького! У цій пісні калина символізує дух боротьби за волю і щастя України.

Гей, у лузі червона калина,

гей, гей, похилилася...

А ми ж тую червону калину,

гей, гей, та піднімемо.

А ми ж свою славну Україну,

гей, гей, та розвеселимо...

Чи не тому так дбайливо охороняли й до-глядали в народі калину? Наруга над нею вкривала людину ганьбою. Дітям, аби ті не ламали цвіту, казали: не ламайте калину, бо накличете мороз. Справді, калина цвіте насам-кінець весни, коли вже відходять заморозки.

Василь Скуратівський

Символ — умовне позначення якогось предмета, поняття або явища.

Богдан Хмельницький — гетьман України, державний діяч і полководець.

? Прочитай текст мовчки. Що нового ти дізнався? Чи відома тобі пісня «Червона калина»?

КАЛИНА

Посадіть калину

коло школи,

щоб на цілий білий світ

усміхнулась щиро доля!

Материнський ніжний цвіт...

А щоб цвіт її не стерся, не зів'янув в спориші, посадіть коло серця, щоб цвіла вона в душі.

Антоніна Листопад

? Поміркуйте разом! Чому наш народ оспівує калину? Які ви знаєте пісні, вірші про цю рослину? Розпитайте дорослих, як використовують калину в побуті.

? Чи уважно ти читав?

? З якого вірша ці рядки: Батьківщина — це труд і свято, Батьківщина — це мама й тато? Хто його автор?

Про яку колиску нам розповів Василь Сухо-млинський? Які ще твори цього автора ти читав?

? Хто князував у древньому Києві?

? У якому творі так сказано про рослину: у вінку зеленолистім, у червоному намисті?

? Де ти прочитав такі рядки: одвеселилися квіти, одмолоділи дерева, наліталися птахи, наврожаїлась осінь; зимонько-снігурочко, наша білогрудочко?

? Які колядки чи щедрівки ти вивчив напам'ять?

Детская библиотека г.Вилково

vilkovo.at.ua